

EUROPEAN UNION

**EU
MISSIONS**

ADAPTATION TO CLIMATE CHANGE

**Tee se itse-käsikirja sidosryhmien
ja kansalaisten osallistamisesta
ilmastonmuutokseen
sopeutumiseen: työkalut, hyvät
käytännöt ja kokemukset**

SISÄLLYS

SIDOSRYHMIEN JA KANSALAISTEN OSALLISTAMINEN ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMISEEN	4
VAIHE 1: SOPEUTUMISEN VALMISTELU	8
VAIHEET 2, 3 JA 4: ILMASTORISKIEN JA HAAVOITTUVUUKSIEN ARVIOINTI SEKÄ SOPEUTUMISVAIHTOEHTOJEN TUNNISTAMINEN, ARVIOINTI JA VALINTA....	18
VAIHE 5: SOPEUTUMISPOLITIIKKOJEN JA -TOIMIEN TOTEUTTAMINEN	24
VAIHE 6: SEURANTA, ARVIOINTI JA OPPIMINEN	30

Authors: Marianne Wehbe¹, Gloria Salmoral¹,
Manuel Bea¹, Elena López-Gunn¹, Richard J. Smithers².

¹ Icatalist, ² Ricardo

Sähköposti: info@mip4adapt.eu

Teksti on päivitetty maaliskuussa 2025

Wehbe, M., Salmoral, G., López-Gunn, E., M. & Smithers, R.J. 2024. DIY Manual on engaging stakeholders and citizens in climate adaptation, including tools, good practices, and experiences (Tee se itse-käsikirja sidosryhmien ja kansalaisten osallistamisesta ilmastomuutokseen sopeutumiseen: työkalut, hyvät käytännöt ja kokemukset). Maaliskuu 2025. EU:n ilmastomuutokseen sopeutumisen missio. Euroopan unioni, Brysseli.

Vastuuvapauslauseke

Tämä asiakirja kuvastaa ainoastaan kirjoittajien näkemystä, eikä Euroopan komissio ole vastuussa sen sisältämien tietojen mahdollisesta käytöstä. Aiemmin julkaistu aineisto ja muiden tekemä työ on otettu huomioon asianmukaisin viittauksin, lainauksin tai molemmilla tavoilla. Uudelleenkäyttö on sallittua edellyttäen, että lähde mainitaan ja että asiakirjan alkuperäistä merkitystä tai sanomaa ei vääristetä.

Euroopan komissio ei ole vastuussa mistään uudelleenkäytöstä johtuvista seurauksista. Euroopan komission asiakirjojen uudelleenkäyttöpoliittikka pannaan täytäntöön komission asiakirjojen uudelleenkäytöstä 12. päivänä joulukuuta 2011 annetulla komission päätöksellä 2011/833/EU (EUVL L 330, 14.12.2011, s. 39).

Kaikki kuvat © Euroopan unioni, ellei toisin mainita.

© Euroopan unioni, 2025

SIDOSRYHMIEN JA KANSALAISTEN OSALLISTAMINEN ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMISEEN

Sidosryhmien ja kansalaisten osallistaminen lisää ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmien merkitystä, tehokkuutta ja uskottavuutta, lisää luottamusta ja tukee sopeutumistoimien hyväksyttävyyttä. Osallistaminen tapahtuu ottamalla huomioon paikalliset näkemykset ja huolet, täydentämällä ylhäältä alaspäin suuntautuvia lähestymistapoja, edistämällä yhteistä omistajuutta ja selkeyttämällä yhteisiä tavoitteita.

EU:n ilmastonmuutokseen sopeutumista käsittelevän täytäntöönpanofoorumin (MIP4Adapt) laatimassa kunnille ja alueille suunnatussa käsikirjassa korostetaan neljää keskeistä toimenpidettä, joiden avulla sidosryhmät ja kansalaiset voidaan ottaa mukaan sopeutumistyöhön:

- **Viestintä:** selkeän ja helposti saatavilla olevan tiedon tarjoaminen
- Sidosryhmien ja yhteisöjen **osallistaminen**
- Sidosryhmien ja kansalaisten **yhteen** tuominen yhteistyön helpottamiseksi ja
- Yhteisö n ja yksilöiden toiminnan **mahdollistaminen**.

Kuva 1. Alueellisen sopeutumisen mallin RAST) vaiheet. Lähde: *Mission Portal*

Käsikirja tarjoaa käytännön keinoja sidosryhmien ja kansalaisten sitouttamiseksi ja heidän osallistumisensa mahdollistamiseksi ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitteluun ja toimenpiteisiin. Käsikirja opastaa osallistamisen menetelmiin ja tarjoaa työkaluja, hyviä käytäntöjä ja esimerkkejä sidosryhmien ja kansalaisten osallistamisesta kaikkiin ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnittelusyklein vaiheisiin, kuten **alueellisessa sopeutumisen mallissa (RAST)** on esitetty (kuva 1).

Osallista mismenetelmiä (kuten työpajoja, fokus ryhmiä ja kansalaiskokouksia) ja niihin liittyviä työkaluja voidaan käyttää muun muassa ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnittelun tukena, ja näin luoda vankka perusta sitoutumiselle. Osallista mista voidaan käyttää erilaisten näkökulmien keräämiseen, huolenaiheiden ymmärtämiseen, vuoropuhelun edistämiseen, aktiiviseen osallistumiseen ja yhteisymmärryksen rakentamiseen. Vaikka kaikkia näkökulmia ei aina saada näkyviin, menetelmät voivat toimia inspiraationa innovatiivisempien osallista mistoimien ja niihin liittyvien työkalujen kehittämiseen ja käyttöön.

MITÄ UUTTA...

Aiemmassa sidosryhmien **osallistamisen käsikirjassa esiteltiin** yleiset osallistamismenetelmät ja niitä tukevat työkalut. Tässä päivitetystä versiossa on otettu huomioon ensimmäisen painoksen käyttäjiltä saatu palaute sekä lisätty uusia työkaluja ja ohjeita, joilla parannetaan käsikirjan käytettävyyttä. Olemme tarkentaneet lähestymistapoja erityyppisten sidosryhmien, myös yksityisen ja kolmannen sektorin, osallistamiseen, mikä tekee käsikirjasta laajemmin hyödynnettävän. Lisäksi oppaassa esitellään seuraavia aiheita:

- **Luova osallistaminen hyödyntää luovuutta** ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistämiseksi. Luovilla osallistavilla menetelmillä voidaan tavoittaa enemmän erilaisia näkökulmia, kun ihmiset voivat vapaasti ilmaista itseään ja osallistua moninaisilla, taiteellisilla ja omaperäisillä tavoilla. Luova osallistaminen edistää tunneyhteyksien syntymistä, tiedon jakamista, yhteisön rakentamista, inspiroivia toimia ja vaikuttamista ilmastopolitiikkaan.

- **Yksityisen sektorin osallistaminen**, erityisesti sopeutumis toimien ja innovatiivisten ratkaisujen tunnistamiseen ja toteuttamiseen. Yksityisellä sektorilla on resursseja, asiantuntemusta ja innovatiivisia valmiuksia edistää ilmastotoimia. Ottamalla yritykset mukaan ilmastostrategioiden kehittämiseen ja toteuttamiseen voidaan hyödyntää niiden potentiaalia kestävien ratkaisujen käyttöönotossa. Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö tukee tehokkaiden ja innovatiivisten ratkaisujen kehittämistä.
- **Haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien tukeminen** sen varmistamiseksi, että kaikki voivat osallistua ilmastotyöhön. Ne ihmisryhmät, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa eniten, tarvitsevat usein kohdennettuja toimia sopeutuakseen muuttuviin olosuhteisiin ja kehittääkseen resilienssiään. Ryhmiä voidaan tukea tarjoamalla resursseja, mahdollisuuksia oppia ja tukiverkostoja, joiden avulla haavoittuvat ryhmät voivat osallistua ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitteluun ja toimeen panoon. Näiden ryhmien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen edellyttää, että heidät otetaan aktiivisesti mukaan tunnistamaan ja priorisoimaan omat haavoittuvuutensa ja tarpeensa. Käytännössä haavoittuvaan ryhmään kuuluvat otetaan mukaan määrittelemään, priorisoimaan ja toteuttamaan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyviä toimia, jotka vastaavat heidän tarpeisiinsa.

Huomioimalla koko yhteiskunnan ja osallistamalla aktiivisesti kaikenlaiset sidosryhmät ja kansalaiset voidaan varmistaa, että ketään ei jätetä jälkeen, edistetään sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tehostetaan ilmastonmuutokseen sopeutumista haavoittuvuuden ja riskien vähentämiseksi ja resilienssin lisäämiseksi.

Käsikirjan käyttö on tehokkainta aloittaa RAST:in vaiheesta 1 eli aloittaa osallistamis- ja viestintästrategian laatimisesta ja ottaa sidosryhmät mukaan sopeutumistyön kehittämiseen alusta saakka.

Sopeutumistyön myöhemmissä vaiheissa voit käyttää käsikirjaa joustavana ja kattavana apuvälineenä ja valita osat, jotka parhaiten palvelevat tavoitteitasi. Kukin osa vastaa RAST-mallin eri vaihetta, ja niitä voi käyttää itsenäisesti.

Parhaan hyödyn saat irti seuraavasti:

- Teemakohtaiset lentolehtiset: Aloita näistä, jotta saat nopean yleiskatsauksen esimerkkityökaluihin.
- RAST-vaihe taulukot: Taulukoista löydät yksityiskohtaiset kuvaukset työkaluista.

Käsikirjassa on linkkejä, joiden kautta saat lisätietoja kustakin työkalusta sekä esimerkkejä niiden käytöstä ja parhaista käytännöistä. Mukana ovat kaikki edellisen version

työkalut, ja lisäksi uusia työkaluja tukemaan erityyppisten sidosryhmien osallistamista.

Käsikirjassa noudatetaan RAST-mallia, ja siinä esitellään osallistamismenetelmiä ja -työkaluja, hyviä käytäntöjä ja kokemuksia, jotka liittyvät sidosryhmien ja kansalaisten osallistamiseen ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnittelusyklin jokaisessa vaiheessa.

Sidosryhmien ja kansalaisten osallistamismenetelmä valitaan osallistamisen tavoitteen perusteella. Tavoite voi olla esimerkiksi tiedonvaihto, yhteisen arvioinnin suorittaminen, keskinäisen oppimisen edistäminen, yhteisen päätöksenteon mahdollistaminen ja valikoitujen sidosryhmien osallistaminen. Riippuen osaamisestanne ja valmiuksistanne, voitte harkita konsultin palkkaamista auttamaan sidosryhmien ja asukkaiden tehokkaassa osallistamisessa ja sopivien menetelmien valinnassa ja käytössä.

Huomaathan, että riippumatta siitä, miten pitkälle olet edistynyt sopeutumistyössä, on tärkeää aloittaa vaiheesta 1, jossa käsitellään osallistamis- ja viestintästrategian tekemistä. Voit tarkentaa ja muokata osallistamis- ja viestintästrategiaasi, kun etenet ilmastonmuutokseen sopeutumisen RAST-mallin vaiheissa.

VAIHE 1: SOPEUTUMISEN VALMISTELU

Ohje:

Lähde liikkeelle tarkastelemalla sidosryhmien ja kansalaisten osallistamista koskevia tavoitteitasi. Tässä osiossa kuvataan sidosryhmien ja kansalaisten varhaisen osallistamisen merkitys ja esitellään käytännön esimerkkejä osallistamis- ja viestintästrategian tekemisestä. Näin luodaan perusta tehokkaammille riskinarvioinneille ja toimenpiteiden kehittämiselle työn myöhemmissä vaiheissa.

Osion tavoitteet:

- Luoda yleiskatsaus RASTin ensimmäiseen vaiheeseen: sopeutumistyön perustan valmistelu.
- Keskittyä siihen, että julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin sidosryhmät ja kansalaiset otetaan mukaan prosessiin jo varhaisessa vaiheessa.
- Korostaa osallistavien toimien merkitystä yhteistyön edistämisessä.
- Tarjota käytännön esimerkkejä osallistavan ja tehokkaan sopeutumis suunnittelun varmistavan strategian kehittämiseksi.

Vaihe 1 Sopeutumisen valmistelu

Vaiheessa 1, jossa valmistellaan sopeutumistyön perustaa, valmistellaan perusasiat sopeutumisen suunnitteluprosessin aloittamiseksi. Tähän kuuluu keskeisten sidosryhmien tunnistaminen julkiselta, yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta. Lisäksi tunnistetaan asukasryhmät, jotka on otettava mukaan. Eri toimijoiden ottaminen mukaan jo varhaisessa vaiheessa varmistaa, että heidän näkemyksensä voidaan ottaa huomioon alusta alkaen, mikä luo pohjan tehokkaammille ja osallistavammille riskinarvioinneille (vaihe 2), sopeutumistoimien määrittelylle, valinnalle ja toteuttamiselle (vaiheet 3, 4 ja 5) sekä seurannalle, arvioinnille ja oppimiselle (vaihe 6). Luomalla systemaattinen lähestymistapa osallistamiseen vaiheessa 1 varmistetaan vahva perusta mielekkäälle osallistumiselle, tiedonvaihdolle ja yhteistyölle koko sopeutumis suunnittelun ajan.

Tässä vaiheessa voit laatia paikalliset olosuhteet huomioivan osallistamis- ja viestintästrategian (ks. kuvio 1) vastaamalla seuraaviin avainkysymyksiin:

- Miksi on tärkeää, että sidosryhmien ja kansalaisten kanssa tehdään yhteistyötä sopeutumis suunnitteluprosessin joka vaiheessa?
- Ketkä ovat julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin avainhenkilöt, jotka on otettava mukaan työhön?
- Miten varmistetaan poliittinen sitoutuminen pitkällä aikavälillä?
- Miten varmistetaan onnistunut osallistamisprosessi, joka auttaa saamaan yhteisön hyväksynnän ilmastomuutokseen sopeutumisen suunnitelmalle, ja innostaa toimintaan?
- Mitä toimia sisällytetään osallistamis- ja viestintästrategiaan ja miksi?

Vaihe 2 Ilmatoriskien ja haavoittuvuuksien arviointi

Vaihe 3 Sopeutumisvaihtoehtojen tunnistaminen

Vaihe 4 Sopeutumisvaihtoehtojen arviointi ja valinta

Vaihe 5 Sopeutumispolitiikkien ja -toimien täytäntöönpano

Vaihe 6 Seuranta, arviointi ja oppiminen

Työ aloitetaan sidosryhmäkartoituksesta ja verkostanalyysistä. **RESIN-oppaassa** ehdotetaan seuraavat askeleet:

- Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin sidosryhmien tunnistaminen sidosryhmäkartoituksen avulla.
- Sidosryhmien luokittelu käyttäen **vaikutusvalta- ja kiinnostusmatriisia** a, jossa arvioidaan sidosryhmien vaikutusvaltaa ja sitoutumista ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvissä toimitissa:
 - “Pidä lähellä” (suuri vaikutusvalta, suuri kiinnostus): Keskeiset sidosryhmät, jotka pitää osallistaa aktiivisesti päätöksentekoon.
 - “Pidä tyytyväisenä” (suuri vaikutusvalta, vähäinen kiinnostus): Voimakkaat, mutta vähemmän sitoutuneet toimijat, jotka on pidettävä tyytyväisinä vastarinnan estämiseksi.
 - “Pidä tietoisena” (vähäinen vaikutusvalta, suuri kiinnostus): Sitoutuneet sidosryhmät, joilla ei ole valtaa tehdä päätöksiä, mutta jotka voivat tukea päätöksentekoa.
 - “Pidä silmällä” (vähäinen vaikutusvalta, vähäinen kiinnostus): Aluksi vähemmän merkityksellinen, mutta ryhmää on seurattava mahdollisten vaikutusvallan tai kiinnostuksen muutosten varalta
- Analysoi sidosryhmien välisiä suhteita (ks. johdanto **sosiaalisten verkostojen analyysiin - ohjeet**).

Voit myös käyttää RACI-matriisia selventämään, keiden tulisi olla:

- **Vastuullisia** eli heitä, jotka hallinnoivat sopeutumisen suunnitteluprosessiin liittyviä alueita, järjestelmiä tai omaisuutta
- **Tilivelvollisia** eli h e, jotka tekevät keskeiset päätökset ja valvovat prosessia.
- **Konsultteja** eli asiantuntijoita ja neuvonantajia, jotka voivat antaa tärkeän panoksen prosessiin.
- **Tiedotettavia**, eli h e, joihin ilmastonmuutos vaikuttaa, ja h e, jotka voivat hyötyä sopeutumistoimista.

Vaikutusvalta- ja kiinnostus matriisi ja RACI-matriisi voivat yhdessä tukea osallistamis - ja viestintästrategian laatimista. Strategiassa määritellään keitä on otettava mukaan ja miten heitä osallistetaan sopeutumisprosessin kussakin vaiheessa.

Tehokkaalla **viestinnällä** ja osallistamisella varmistetaan, että keskeiset viestit välitetään kohderyhmille sopivimpien keinojen avulla. Viestit on räätälöitävä siten, että ne ottavat huomioon kohderyhmän ominaispiirteet, prioriteetit ja huolenaiheet, olivatpa he sitten päättäjia, virkahenkilöitä, asiantuntijoita tai suurta yleisöä. Selkeän, merkityksellisen ja kiinnostavan sisällön, kiinnostavien tarinoiden, ymmärrettävän kielen ja visuaalisten elementtien käyttö edistää ymmärrystä, yhteistyötä, osallistumista ja tukea sopeutumistoimille.

Jos edustat alue- tai paikallisviranomaista, jolla on riittävät resurssit, kannattaa harkita **käytäntöyhteisön** (ks. **Community of Practice Playbook**) perustamista, johon osallistuu sidosryhmiä julkiselta, yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta ja/tai kansalaiskokous, joka osallistuu kaikkiin RAST- vaiheisiin (ks. taulukko 1). Kannattaa kuitenkin varmistaa, että käytäntöyhteisön tai kansalaiskokouksen toimintaa voidaan ylläpitää pitkällä aikavälillä, ennen kuin niiden perustamiseen sitoudutaan.

Taulukossa 1 on yhteenveto erilaisista osallistamismenetelmistä, niihin liittyvistä työkaluista ja hyvistä käytännöistä.

Jotta parhaat onnistumiset ja osallistamiskäytännöt saadaan levitettyä koko Eurooppaan, ilmoitathan **sopeutumistarinas mission portaaliin** ja tulet mukaan **EU:n sopeutumismission käytäntöyhteisön** toimintaan. Yhteisö järjestää seminaareja ja mahdollistaa yhteistyön kaikkien niiden välillä, jotka osallistuvat mission toteuttamiseen eri puolilla Eurooppaa. Lisäksi voit liittyä osallista **van ja neuvoo- antavan demokratian osaamiskeskuksen (CC-DEMOS) käytäntöyhteisöön**, joka tarjoaa mahdollisuuksia kokemusten vaihtoon, tehostaa osallistumisprosesseja ja vahvistaa sidosryhmien sitoutumista sopeutumispolitiikkaan. Euroopan komission Yhteisen tutkimuskeskuksen johtama aloite tarjoaa koulutusta, tutkimusyhteistyötä ja foorumin parhaiden käytäntöjen jakamiseen osallistuvan ja deliberatiivisen demokratian alalla.

Taulukko 1. Suosituksia sidosryhmien ja kansalaisten sitouttamiseksi vaiheeseen 1: Sopeutumisen valmistelu.

Menetelmä	Kohderyhmä	Miksi käyttää tätä vaiheessa 1	Huomioita	EEsimerkkejä hyödyllisistä välineistä, hyvistä käytännöistä ja kokemuksista
Sidosryhmien kartoitus ja sidosryhmäanalyysi	Sidosryhmät	A nalyysi sidosryhmien tunnistamiseksi ja luokittelemiseksi. Olennaista osallistamisen suunnittelussa, poliittisen tuen rakentamisessa, hallintorakenteiden luomisessa sekä sidosryhmien ja heidän rooliensa tunnistamisessa ja analysoinnissa.	Tarkka tunnistaminen ja osallistaminen Luokittelussa mahdollisesti esiintyvä vinouma	Hyödyllisiä työkaluja RESIN menetelmä ja ohjeet sidosryhmien kartoittamista varten; sidosryhmien luokittelu ja priorisointi sosiaalisen verkoston analyysin avulla; roolien ja vastuualueiden luokittelu RACI-matriisin avulla. Hyvät käytännöt ja kokemukset Sidosryhmäverkosto Rogalandin lääninhallituksessa ; miten innovaattoreiden ekosysteemi saadaan sitoutettua innovatiivisella lähestymistavalla Blekingen alueella; tiekartta keskeisistä sidosryhmistä Andalusian alueella
Käytäntöyhteisöt	Sidosryhmät; kansalaiset	Otetaan sidosryhmät mukaan ja kuullaan heitä ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevista päätöksistä. Tukee keskinäistä ymmärrystä, tiedon keräämistä ja hallintorakenteiden luomista vastavuoroisen oppimisen ja yhteistyön avulla.	Edellyttää pitkäjänteistä osallistamisstrategiaa	Hyödyllisiä työkaluja EU:n YTK:n Community of Practice Playbook ; Erityisartikkeli käytäntöyhteisöistä ja ilmastonmuutoksesta . Hyvät käytännöt ja kokemukset Centre-Val de Loiressa järjestettävä alueellinen konferenssi , jossa ympäristötavoitteet muutetaan konkreettisiksi toimiksi; EU:n Digital Water City -hanke , jonka yhteydessä muodostetaan käytäntöyhteisö, joka keskittyy vesialan ilmastonmuutoksen haasteisiin ja uusiin teknologioihin.
Ilmastokokous	Kansalaiset	Onnistuneen osallistumisen varmistaminen. Kriittinen tekijä, kun luodaan turvallinen tila keskustelulle ja pohdinnalle, poliittiselle tuelle, asioiden omaksumiselle ja tietoisuuden lisäämiselle sopeutumis suunnitelmista.	Järjestäminen vaatii paljon resursseja	Hyödyllisiä työkaluja EU:n CLIMAS-hankkeen ; ilmastokokouksen ja Living Labin työkalupakki, ilmastokokousta koskevat resurssit KNOCA :ssa (Knowledge Network on Climate Assemblies). Hyvät käytännöt ja kokemukset Inspiroivia kokemuksia Westminsterissä, Skotlannissa, Krakovassa, Kataloniassa, Milanossa, Cambridgessa ja Zagrebissa .
Tarinankerronta	Kansalaiset	Ilmastovaikutuksista tiedottaminen kertomusten avulla. Tehokas tapa lisätä tietoisuutta ja oppimista.	Tehokkuus riippuu kerronnan laadusta	Hyödyllisiä työkaluja ParCos -hanke; Ambrogon ja Gaian ilmastotarinan kartta . Hyvät käytännöt ja kokemukset Tarinankerronta Nantes Metropolessa ; Auvergne-Rhône-Alpes Énergie Environnement (AURA-EE) -alueen ilmastotarinyökalu .
Ilmastokävely	Kansalaiset	Kansalaisten sitouttaminen vuorovaikutteisten kokemusten avulla. H elpottaa tietoisuuden lisäämistä ja oppimista sopeutumisesta	Säästä riippuvainen, ei välttämättä kiinnosta kaikkia kohderyhmiä.	Hyödyllisiä työkaluja Ilmastopesimuksen ilmastokaupunkikävely, ilmastokävely ja Muuttuvien maailmojen vaeltajat -hanke . Hyvät käytännöt ja kokemukset Ilmastokävely Grazissa .
Ilmastofestivaali	Kansalaiset	Tiedonvaihto ja oppiminen osallistamalla kansalaisia taidetapahtumien, näyttelyiden ja interaktiivisten näyttelyiden avulla. Tapa lisätä tietoisuutta ja poliittista tukea sekä saada suuri yleisö mukaan toimintaan.	Järjestäminen vaatii paljon resursseja	Hyvät käytännöt ja kokemukset Ilmastofestivaalit Galwayssä ja Edinburghissa , ilmastopalvelu- ja innovaatiofestivaali Climateeurope2-festivaali Venetsiassa ja Climax-festivaali Bordeaux'ssa .
Yritysten kestävyyskoulutus	Sidosryhmät	Ohjelmat tai toimet, joilla kehitetään yritysten valmiuksia arvioida omia haavoittuvuuksiaan ja kehittää sopeutumisstrategioita.	Tarjoaa tietoa ja välineitä. Vaatii jatkuvaa sitoutumista ja resursseja.	Hyvät käytännöt ja kokemukset: Skotlannissa työpajoja rannikkoeroosiosta kärsiville pienyrityksille .

MUISTILISTA OSALLISTAMIS - JA VIESTINTÄSTRATEGIAN LAADINTAAN

MÄÄRITTELE TAVOITTEET JA MENESTYKSEN MITTARIT

- Määrittele tavoitteet sidosryhmien ja kansalaisten kanssa tapahtuvalle yhteydenpidolle ja viestinnälle.
- Määrittele, miten mittaat osallistamisen ja viestinnän onnistumista.

MÄÄRITÄ, KEITÄ OSALLISTETAAN JA MISSÄ VAIHEISSA

- Käytä esimerkiksi vaikutusvalta- ja kiinnostus matriisia ja RACI-matriisia määrittääksesi tärkeimmät sidosryhmät ja väestöryhmät. Se auttaa tunnistamaan ne tahot, joiden tuki on välttämätöntä sopeutumistyön onnistumisen kannalta ja tukee näin sidosryhmien sitouttamista sekä suunnitelman merkityksellisyyden, uskottavuuden ja legitimiin varmistamista.
- Jotkin sidosryhmät ja kansalaiset ovat tärkeitä sopeutumisen suunnitteluprosessin kaikissa vaiheissa, kun taas toiset ovat tärkeitä vain tietyissä vaiheissa. Kun aloitat uuden vaiheen, on hyvä tarkastella, mitkä sidosryhmät on otettava mukaan. Vaiheissa 2, 3 ja 4 olennaisesti sidosryhmiin kuuluvat ne, jotka ovat vastuussa tai joilla on asiantuntemusta niillä aloilla, joita ilmatoriskien, haavoittuvuuksien ja sopeutumisvaihtoehtojen arvioinnit koskevat. Vaiheessa 5, jossa laaditaan toimenpide suunnitelmia, mukaan otettaviin tahoihin kuuluvat organisaatiot ja henkilöt, jotka osallistuvat toimenpiteiden toteuttamiseen tai rahoittamiseen.

EDISTETÄÄN PITKÄKESTOISTA OSALLISTUMISTA JA SITOUTUMISTA

- Tunnista osallistamisen menetelmät, työkalut ja toimenpiteet eri sidosryhmien ja kansalaisten osallistamiseksi kehittämällä osallistamis suunnitelma RASTin kutakin vaihetta varten (ks. kuva 2).
- Selkeytä osallistumisen hyödyt eri sidosryhmille ja hallitse odotuksia.
- Hahmottele tarvittavat resurssit ja osallistamistoimien arvioitu kesto. Muista, että osallistamisprosessin kesto voi muuttua tilanteen mukaan.

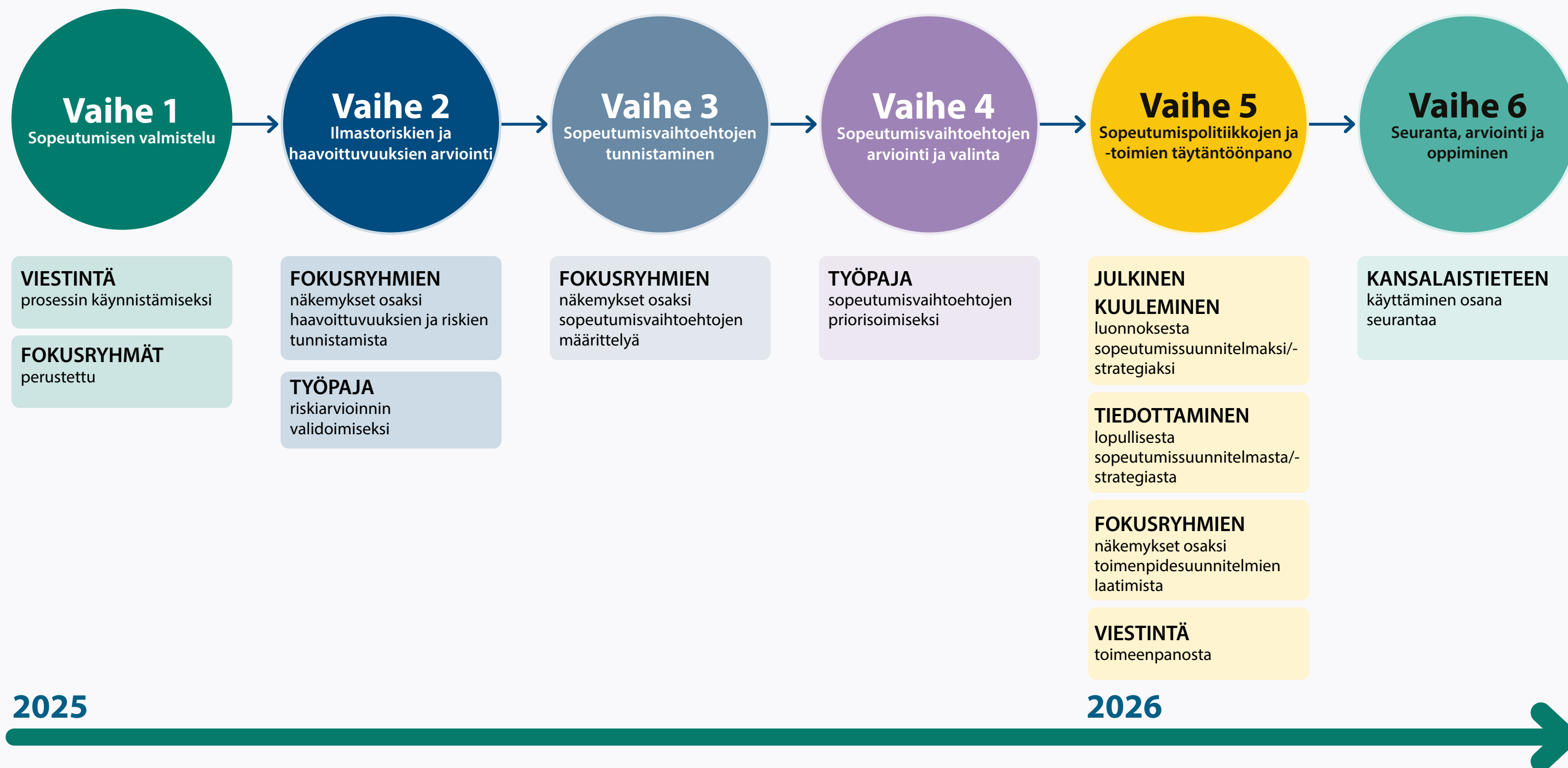
VARMISTETAAN TEHOKAS VIESTINTÄ

- Tunnista keskeiset viestit, kohderyhmät ja sopivat viestintäkanavat RAST-syklin eri vaiheissa.
- Rääätölöi viestintä siten, että se vastaa sidosryhmien tarpeita, huolia ja motiiveja.
- Käytä selkeitä, mukaansatempaavia ja visuaalisesti houkuttelevia viestejä ymmärryksen ja osallistumisen edistämiseksi.

Torres Vedrasin ilmastotoimikunta (CMAC) sidosryhmien kokous, maaliskuu 2024

Kuva 2. Esimerkki osallistumis- ja viestintästrategiasta, jossa esitetään osallistamistoimet RAST-mallin eri vaiheissa.

VAIHEET 2, 3 JA 4: ILMASTORISKIEN JA HAAVOITTUVUUKSIEN ARVIOINTI SEKÄ SOPEUTUMISVAIHTOEHTOJEN TUNNISTAMINEN, ARVIOINTI JA VALINTA

Ohje:

Lähde liikkeelle sopeutumistyön ja osallistamisen tavoitteista, jotta ymmärrät, miksi sidosryhmät ja kansalaiset on tärkeä osallistaa ilmastoriskein ja haavoittuvuuksien arviointiin sekä sopeutumisvaihtoehtojen tunnistamiseen, arviointiin ja valintaan. Osiossa esitellään menetelmiä ja työkaluja, joiden avulla sidosryhmät ja kansalaiset voidaan ottaa mukaan ilmastoriskien ja sopeutumisvaihtoehtojen tunnistamiseen, arviointiin ja valintaan.

Osion tavoitteet:

- Kuvata, miten sidosryhmien ja kansalaisten näkemyksiä voidaan kuulla RASTin vaiheissa 2, 3 ja 4.
- Kuvata menetelmiä ja työkaluja sidosryhmien ja kansalaisten osallistamiseksi, sekä kertoa esimerkkejä parhaista käytännöistä.
- Painottaa odotusten hallinnan merkitystä.

FOKUSRYHMÄT JA TYÖPAJAT

Fokusryhmien avulla voidaan kerätä palautetta ja näkemyksiä valituista teemoista erityisesti niiltä, jotka ovat vastuussa, tilivelvollisia tai joilla on erityisasiantuntemusta kyseisestä aiheesta. Tämän jälkeen eri fokusryhmät voidaan koota yhteen, ja tunnistaa ja ratkaista eri alojen ja aihealueiden välisiä synergioita ja haasteita. Samalla voidaan käsitellä myös epäsuoria vaikutuksia, heijastevaikutuksia ja haittasopeutumista.

Tiedon vaihtoa, sosiaalista oppimista ja uusien ideoiden yhteiskehittämistä varten kannattaa hyödyntää työpajamenetelmiä, kuten **World Café**, **Fish Bowl**, roolileikit ja **Pro Action Café**. Näiden menetelmien avulla luodaan avoimia ja vuorovaikutteisia tiloja ja autetaan tuomaan esiin erilaisia näkökulmia sekä luodaan yhteistä ymmärrystä.

KANSALAISKYSELYT

Kyselytutkimusten avulla voidaan kerätä tietoa asukkaiden näkemyksistä, huolenaiheista ja motiiveista. Esimerkkeinä voidaan mainita **Valladolidissa (ES) toteutettu ilmastomuutoskysely KNOWING-EU-hankkeen** kysely selviämisestä ilmastomuutoksen vaikutuksista ja **IMPETUS-hankkeen kansalaiskysely seitsemällä bioklimaattisella alueella eri puolilla Eurooppaa**. Asukkaiden näkemysten, huolien ja tarpeiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta sopeutumisstrategia tai -suunnitelma voidaan kehittää ja toteuttaa onnistuneesti. Kyselyt voivat antaa arvokasta tietoa sopeutumistoimien mahdollisista esteistä ja auttaa kehittämään sopeutumistyötä kansalaisten tarpeiden ja odotusten mukaiseksi, mikä lisää työn painoarvoa ja hyväksyttävyyttä.

ELÄVÄT LABORATORIOT (LIVING LAB)

Elävä laboratorio on tosielämän testausympäristö, jossa ratkaisuja luodaan, pilotoidaan ja hiotaan yhdessä. Se voi mahdollistaa ilmastoriskien ja sopeutumisvaihtoehtojen yhteisen arvioinnin niiden kanssa, joita riskit koskettavat ja/tai jotka voivat hyötyä ehdotetuista ratkaisuista.

Hyvä esimerkki on EU:n **FEAST-hanke**, jossa käytetään käyttäjälähtöisiä kokeiluympäristöjä haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien osallistamiseksi ja heidän näkemystensä keräämiseksi. Hankkeen tavoitteena on ratkoa taloudellisia ja maantieteellisiä esteitä, jotka haittaavat kestävästä ruokavalion omaksumista.

Toinen hyvä esimerkki on ilmastoahdistuksen voimaantumiseksi i muuttavat hankkeet: Liettuassa, Italiassa ja Kreikassa toteutettavat CALM-EY- ja EMBRACE-hankkeet käsittelevät ilmastomuutokseen liittyviä tunnereaktioita ja pyrkivät edistämään keskinäistä oppimista ja resilienssiä. Nämä elävät laboratoriot muuttavat ahdistuksen ennakoivaksi sitoutumiseksi. Lisäksi hankkeet varmistavat, että henkinen hyvinvointi otetaan huomioon, kun arvioidaan riskejä ja haavoittuvuuksia, asetetaan sopeutumisen painopisteitä ja tavoitteita sekä valitaan sopeutumistoimenpiteitä.

OSALLISTAVAT MENETELMÄT

On olemassa lukemattomia hyväksi havaittuja osallistamismenetelmiä (kuten **MSP-opas**), joita voidaan käyttää fokusryhmissä tai sidosryhmätyöpajoissa palautteen keräämisen helpottamiseksi ja vaiheiden 2, 4 ja 4 edistämiseksi. Menetelmät, kuten visiointi, **Pentagonal Problem**, **osallistava kartoitus**, **opintopiirit** ja kognitiivinen kartoitus, ovat hyödyllisiä yhteisen perustan rakentamisessa. Lisäksi muut strukturoidut osallistamiskeinot, kuten yhteistoiminnalliset innovaatiolaboratoriot, tarjoavat keskeisille sidosryhmille (kuten kansalaisyhteiskunnalle, tutkijoille, poliittisille päättäjille ja yrityksille) ympäristöjä, joissa ne voivat yhdessä kehittää ratkaisuja. Nämä laboratoriot helpottavat luovaa ongelmanratkaisua edistämällä monialaista yhteistyötä ja iteratiivista kokeilua. Muita vaihtoehtoja ovat hackathonit, jotka ovat intensiivisiä, ajallisesti rajattuja tapahtumia, joissa erilaiset tiimit suunnittelevat ja testaavat innovatiivisia ratkaisuja valittuihin haasteisiin. Ne tuovat yhteen asiantuntijoita, käytännön toimijoita ja päätöksentekijöitä, ja voivat tuottaa ideoita ja nopeuttaa käytännön sopeutumistyön kehittämistä.

Osallistava monikriteerianalyysi, avoimet foorumit ja round-robin auttavat hallitsemaan rooleja ja tavoitteita koskevia odotuksia, sisällyttämään erilaisia näkökulmia päätöksentekoon ja rakentamaan yhteisymmärrystä toimenpiteiden priorisoinnissa ja valinnassa. Osallistava monikriteerianalyysi antaa sidosryhmille mahdollisuuden osallistua arviointikriteerien ja niiden painoarvon määrittelyyn sekä eri sopeutumisvaihtoehtojen pisteyttämiseen. Työpajojen, pohdiskelujen keskustelujen ja vuorovaikutteisten harjoitusten avulla sidosryhmät, kuten poliittiset päättäjät, paikallisyhteisöt, yritykset ja tutkijat, voivat kertoa prioriteettinsa ja päästä yhteisymmärrykseen tehokkaimmista ja toteuttamiskelpoisimmista ratkaisuista. Tämä menetelmä on avainasemassa vaiheessa 4. Sen avulla varmistetaan, että päätöksissä otetaan huomioon eri näkökulmat, parannetaan legitimitettä ja lisätään paikallista omistajuutta valituista toimista.

Taulukossa 2 esitetään osallistavia menetelmiä. Käytettävät menetelmät valitaan osallistamisen tavoitteiden perusteella.

Setúbalin ympäristöneuvosto (CME)
Aloituskokous syyskuussa 2024

VAIHE 2, 3 JA 4:

ILMASTORISKIEN JA HAAVOITTUVUUKSIEN ARVIOINTI SEKÄ SOPEUTUMISVAIHTOEHTOJEN TUNNISTAMINEN, ARVIOINTI JA VALINTA

Taulukko 2. Menetelmiä sidosryhmien ja kansalaisten osallistamiseksi vaiheisiin 2, 3 ja 4: Ilmatoriskien ja haavoittuvuuksien arviointi sekä sopeutumisvaihtoehtojen tunnistaminen, arviointi ja valinta.

Menetelmä	Kohderyhmä	Miksi käyttää tätä vaiheissa 2, 3 ja 4?	Huomioita	Esimerkkejä hyödyllisistä työkaluista, hyvistä käytännöistä ja kokemuksista
Osallistava työpaja	Sidosryhmät; kansalaiset	Ilmatoriskien ja -haavoittuvuuksien tunnistaminen (vaihe 2), sopeutumisvaihtoehtojen kartoittaminen (vaihe 3) ja toimenpiteiden arviointi/valinta (vaihe 4). Edistetään oppimista, aktiivista kuuntelua kerätään tietoa sidosryhmien näkemyksistä käyttämällä osallistamistyökaluja ja fasilitointitekniikoita.	Koordinointiin ja fasilitointiin liittyvät haasteet	Hyödyllisiä työkaluja Luo tulevaisuutesi - Osallistava työpaja tavoitteiden asettamiseksi ilmastonmuutokseen sopeutumista varten; roolipelisimulaatiot ilmastonmuutosta koskevaa päätöksentekoa varten; päätöksenteon tukeminen skenaariosuunnittelun avulla, The Playbook Version 5 of TransformAr, jossa kerrotaan, miten järjestää osallistava työpaja, jota käytetään Euroopan eri alueilla ja kaupungeissa. Hyvät käytännöt ja kokemukset "Scenarios for a sustainable Europe in 2050" -hanke; EU:n REXUS-hankkeen osallistavat työpajat, joissa käsitellään ilmastonmuutokseen sopeutumisen haasteita ja mahdollisuuksia Copernicus-ohjelman, maa havainnoinnin ja poliittisen toimintaympäristön puitteissa; ISWEL-hanke skenaarioiden sopeutumissuunnittelussa.
Fokusryhmät	Kansalaiset	Tehokas ja perusteellinen keskustelu ilmatoriskien yksityiskohtaista tarkastelua varten (vaihe 2), sopeutumisvaihtoehtoja koskevan palautteen kerääminen (vaihe 3) ja valintakriteerien täsmentäminen (vaihe 4).	Fokusryhmän näkemykset eivät välttämättä edusta laajemman yhteisön näkemyksiä.	Hyödyllisiä työkaluja EIP-AGRI 46 Focus Groups; Focus Group on "Transition Plans on Climate Change Mitigation". Hyvät käytännöt ja kokemukset CREST-keskusteluryhmä, joka käsittelee kaupunki-infrastruktuurin ilmastonmuutoksen sietokykyä Bordeaux'ssa.
Tiedotuskampanja	Sidosryhmät; kansalaiset	Hyvä tietoisuuden lisäämisessä ja ilmatoriskejä koskevan tiedonvaihdon järjestämisessä (vaihe 2). Sopeutumistoimien edistäminen (vaihe 3) ja sidosryhmien hyväksynnän varmistaminen valituille toimenpiteille (vaihe 4).	Sitoutumisen ylläpitäminen edellyttää jatkuvaa työtä	Hyvät käytännöt ja kokemukset Euroopan komission käynnistämä kampanja "Sinä hallitset ilmasto"; tiedotuskampanja "Alankomaat elää veden kanssa" (video); Zaragozan vedensäästö ohjelma.
Kansalaiskysely	Kansalaiset	Näkemyksien kerääminen ilmatoriskeistä ja -haavoittuvuuksista (vaihe 2), sopeutumisvaihtoehtojen kannatuksen arviointi (vaihe 3) ja tiedon keruu toimenpiteiden valintaa varten (vaihe 4).	Syvällisen tiedon puute, mahdollinen puolueellisuus, tavoitettava tietyt yhteisöt	Hyvät käytännöt ja kokemukset Paikallishallintojen tekemät kyselyt käsityksistä ilmastoasioihin liittyen, kuten EU:n rahoittaman IMPETUS-hankkeen käynnistämä kysely; Euroopan komission avoin kuuleminen ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevasta EU:n strategiasta; kansalaiskyselyt Dresdenissä ja Valladolidissa; KNOWING EU -hankkeen kysely.
Elävät laboratoriot	Sidosryhmät; kansalaiset	Ilmatoriskien ja sopeutumisvaihtoehtojen arviointi todellisessa ympäristössä (vaiheet 2 ja 3) ja valittujen toimenpiteiden iteratiivinen kehittäminen (vaihe 4).	Monimutkainen toteuttaa, vaatii jatkuvaa hallinnointia	Hyvät käytännöt ja kokemukset EuCliPa-yhdistys ilmaston ja sen laboratorioden puolesta; Living Labs for Climate Adaptation of the Score -hanke; ECO-READY Living Labs; I-CISK Living Labs, jotka kehittävät ihmiskeskeisiä ilmastopalveluja toimintatutkimuksen avulla Euroopan ja Afrikan ilmastonmuutoksen kriisipesäkkeissä.
Hackathonit	Sidosryhmät	Innovatiivisten sopeutumistoimenpiteiden kehittäminen (vaihe 3) ja toimenpiteiden arviointi (vaihe 4).	Edellyttää vahvaa sitoutumista, vaatii fasilitointia	Hyvät käytännöt ja kokemukset Hackathonit ilmastoteknisten ratkaisujen kehittämiseksi, kuten windeurope-hackathon n, Climate Hackathon sekä kansalaisille ja tutkijoille suunnattu EU Sparks for Climate -aloite järjestää useita hackathoneja useissa maissa.
Osallistava monikriteerianalyysi	Sidosryhmät	Sopeutumisvaihtoehtojen tarkentaminen, arviointi ja valinta sovittujen kriteerien perusteella (vaihe 4) yhteisessä päätöksentekoprosessissa.	Vaatii asiantuntemusta kriteereistä ja analyyseistä	Hyödyllisiä työkaluja BCNUEJ, osallistava monikriteerinen päätöksentekoapu (MCDA)

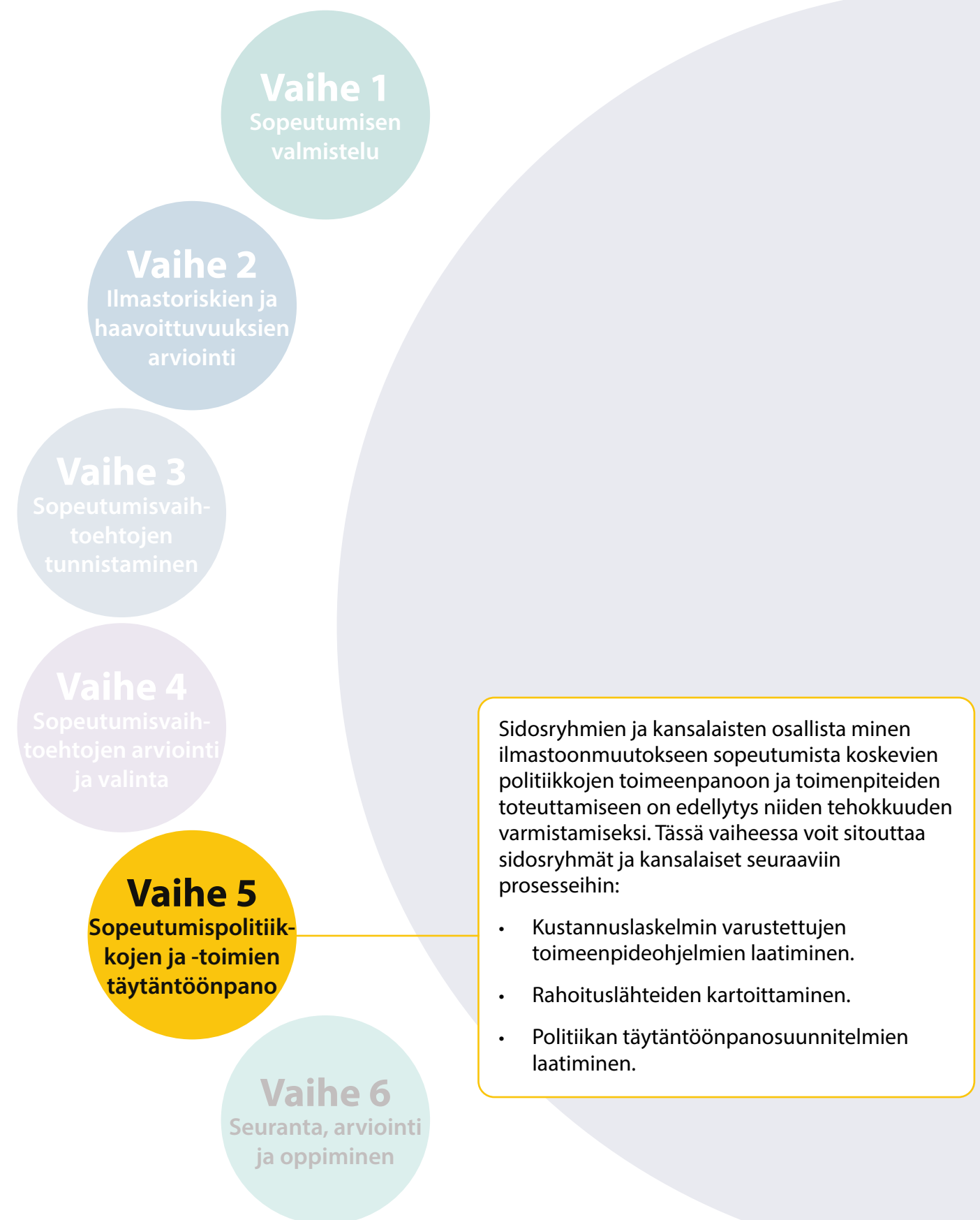
VAIHE 5: SOPEUTUMISPOLITIIKKOJEN JA -TOIMIEN TOTEUTTAMINEN

Ohje:

Lähde liikkeelle sopeutumistyön ja osallistamisen tavoitteista, jotta ymmärrät, miksi sidosryhmät ja kansalaiset on tärkeä osallistaa sopeutumis suunnitelman toimeenpanoon. Osiossa esitellään menetelmiä ja työkaluja, joiden avulla sidosryhmät ja kansalaiset voidaan ottaa mukaan sopeutumisstrategioiden, -suunnitelmien ja toimeen pideohjelmien kehittämiseen, rahoituslähteiden kartoittamiseen ja sopeutumistoimien toteuttamiseen.

Osion tavoitteet:

- Kuvata, miten julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin sidosryhmät sekä kansalaiset voidaan ottaa mukaan RASTin vaiheessa 5.
- Esitellä osallistavia menetelmiä, joilla kehitetään suunnitelmien kustannuslaskentaa, kartoitetaan rahoituslähteitä ja otetaan keskeiset sidosryhmät mukaan politiikan toimeenpanoon.
- Tarjota työkaluja ja esimerkkejä yhteistyön ja yhteisymmärryksen luomiseen liittyvistä toimenpiteistä, osallista vasta budjetoinnista ja muista menetelmistä, joilla edistetään systemaattista vuoropuhelua ja yhteistyötä sopeutumistoimien toteuttamisen onnistumiseksi.

ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMISEN TOIMINTASUUNNITELMAT

Toimintasuunnitelmia laadittaessa on tärkeää ottaa mukaan:

- Julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin avainhenkilöt, jotka ovat vastuussa tai tilivelvollisia suunnitelmien toimeen panosta.
- Asiantuntijat, joilla on erityisosaamista esimerkiksi standardeista, määräyksistä tai hyvistä käytännöistä.
- Sidosryhmät ja kansalaiset, jotka voivat osallistua toimien toteuttamiseen.

Lisäksi on tärkeää tiedottaa suunnitelmien konkreettisesta toteutuksesta kaikille niille asukkaille, joihin toimenpiteiden toteuttaminen saattaa vaikuttaa.

EU:N RAHOITTAMISSA HANKKEISSA KEHITETYT OSALLISTA MISPROSESSIT

Sopeutumistoimien toteuttamista koskevat toimintasuunnitelmat, kuten toimintaympäristön (esim. lainsäädännön, sääntelyn, toimintalinjojen, strategioiden, suunnitelmien tai kannustimien) kehittäminen, voi olla prosessi, jossa osallistujat keskustelevat ja pohtivat eri aiheita osallistavassa ja systemaattisessa vuoropuhelussa. Prosessiin voi sisältyä tietoon perustuvien keskustelujen tukeminen, yhteisymmärryksen saavuttaminen ja eri näkökulmien huomioon ottaminen, minkä avulla varmistetaan, että tuloksena olevat toimet ja suunnitelmat ovat kattavia ja eri sidosryhmien hyväksymiä. Voit tutustua esimerkkeihin EU:n rahoittamissa PHOENIX- ja **REAL DEAL** -hankkeissa kehitetyistä menetelmistä sekä **yhteisön vuoropuhelun** menetelmistä. Myös muita menetelmiä, kuten ilmaston puolestapuhujakampanjoita ja yhteisöpohjaista osallistavaa tutkimusta voi käyttää osallistumisen lisäämiseksi ja yhteisen päätöksenteon edistämiseksi.

VIHREÄT OSALLISTAVAT TALOUSARVIOT

Kustannusperusteisten toimeen panosuunnitelmien laatimiseksi vaiheessa 5 voi käyttää yhteisen päätöksenteon menettelyä ja **vihreää osallistavaa budjetointia**. Tätä on toteutettu **Lissabonissa** ja **Barcelona**, jossa kansalaiset osallistuivat suoraan ilmastohankkeiden resurssien määrittelyyn. Jotta sidosryhmiltä saadaan monipuolisia näkemyksiä ja ideoita sopeutumistyön toteuttamiseen tarvittavista rahoituslähteistä, voidaan käyttää esimerkiksi osallistavaa budjetointia, työpajoja, keskustelevia foorumeita, fokus ryhmiä, yhteisöpohjaista osallistavaa tutkimusta ja yleisötilaisuuksia. Rahoitusvaihtoehtojen tunnistamisen helpottamiseksi laaditussa **oppaassa** esitellään rahoituskanavia, kuten avustuksia, julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia, joukkorahoitusta ja hyväntekeväisyysrahastoja.

KANNUSTIMET

Vaiheessa 5 voit ottaa yhteyttä jo olemassa oleviin paikallisiin toimintaryhmiin ja verkostoihin (esimerkiksi **Cascaisin kaupunginvaltuuston** AdaptLocal-verkostoon ja -aloitteeseen Portugalissa) tai rohkaista uusien verkostojen perustamiseen. Lisäksi sopeutumistoimia toteutettaessa voi käyttää **kannustimia**, kuten ympäristöpolitiikan välineitä (Environmental Policy Instruments, EPI), tuuppaus keinoja (ks. esimerkiksi **EU:n hanke Nudge** for energy efficiency), ja mikroavustuksia, jotka voivat edistää käyttäytymisen muutosta ja tukea yhteisten tavoitteiden saavuttamista (ks. taulukko 3).

Taulukko 3. Menetelmät sidosryhmien ja kansalaisten sitouttamiseksi vaiheeseen 5: Sopeutumispoliittikkojen ja -toimien toteuttaminen.

Osallistava toiminta	Kohderyhmä	Miksi tätä työkalua käytetään vaiheessa 5?	Huomioita	Esimerkkejä hyödyllisistä välineistä, hyvistä käytännöistä ja kokemuksista
Vihreä osallista va budjetointi	Kansalaiset	Yhteinen päätöksenteko määrärahojen jakamisesta kansalaisten näkemysten mukaan. Auttaa priorisoimaan toimia yhteisön tarpeiden ja näkemysten perusteella.	Budjetoinnin ja varainhoidon monimutkaisuus	Hyödyllisiä työkaluja Osallistuvan budjetoinnin muutosteoria muutosten ymmärtämisen välineenä. Hyvät käytännöt ja kokemukset Kokemuksia vihreästä osallista vasta budjetoinnista Skotlannissa , Lissabonissa , Barcelona .
Ilmastolähettiläiden kampanjat	Sidosryhmät; kansalaiset	Edistetään sopeutumisen sisällyttämistä laajempaan politiikkaan, lisätään tietoisuutta ja varmistetaan poliittinen tuki sopeutumistoimille.	Vaatii vahvaa viestintästrategiaa	Hyödyllisiä työkaluja Ilmasto-ADAPT-ohjelman edunvalvontastrategioiden kuvaus. Hyvät käytännöt ja kokemukset Climate Chance Europe 2024 Wallonia Summit Euroopan avoimuusrekisteri - Euroopan parlamentti.
Kannustimet	Sidosryhmät; kansalaiset	Otetaan käyttöön mekanismeja, joilla kannustetaan käyttäytymisen muutokseen sekä motivoidaan ja sitoutetaan sidosryhmiä ja kansalaisia sopeutumistoimenpiteiden toteuttamiseen.	Tarvitaan tehokasta seuranta ja arviointia	Hyödyllisiä työkaluja Käyttäytymisen muutokseen tähtäävien taloudellisten kannustimien Climate-ADAPT- ohjelmassakuvaus. Seitsemännen puiteohjelman rahoittama WEATHER-hanke ja liikenteen sopeutumisen kannustimet sekä niiden mahdolliset vaikutukset. Katsaus EU:n EPI-Water-hankkeen taloudellisiin välineisiin.
Julkinen tapaaminen	Sidosryhmät; kansalaiset	Jaetaan tietoa sopeutumis suunnitelmista ja kerätään näkemyksiä päätöksentekoa varten. Näin varmistetaan avoimuus ja yhteisön laaja osallistuminen.	Mahdollisesti alhainen osallistuminen prosentti, edellyttää hyvää fasilitointia.	Hyvät käytännöt ja kokemukset Benidormin täysistunto kaupunginvaltuuston ilmastomuutokseen sopeutumista koskevasta suunnitelmasta. Julkinen Maailman talousfoorumi: Bonnin liittovaltion kaupunki isännöi yhteistyössä ICLEI:n kanssa Daring Cities -foorumi, joka on maailmanlaajuinen foorumi , jossa annetaan kaupunkien johtajille ja päättäjille voimavaroja ilmastomuutoksen torjumiseksi.
Yhteisöpohjainen osallistava tutkimus (CBPR)	Kansalaiset	Otetaan kansalaiset mukaan sopeutumistoimien analysointiin ja tuetaan vastavuoroista oppimista kehittämällä hyväksyttyjä sopeutumistoimia.	Edellyttää vahvaa yhteistyötä yhteisön kanssa	Hyödyllisiä työkaluja Gironan yliopiston työkalupakki, johon sisältyy CBPR. CBPR Ruotsin kansainväliseltä lähidemokratiakeskukselta
Paikallinen ilmastotoimintaryhmä	Kansalaiset	Luodaan paikallinen ilmastotoimintaryhmä, jonka avulla yhteisö saadaan mukaan ja helpotetaan vertaisoppimista. Näin tuetaan paikallisten sopeutumisstrategioiden kehittämistä ja täytäntöönpanoa.	Tarvitaan jatkuvaa motivaatiota ja koordinoitua	Hyödyllisiä työkaluja Paikallinen ilmastotoimintaryhmä
Julkinen ja yksityisen sektorin kumppanuudet (PPP)	Sidosryhmät	Hallitusten, paikallisviranomaisten ja yritysten väliset kumppanuudet sopeutumista koskevien hankkeiden yhteisrahoittamiseksi ja toteuttamiseksi.	Yhteinen rahoitus ja asiantuntemus. Monimutkaisten neuvottelujen riski.	Hyvät käytännöt ja kokemukset Thames Barrier (Yhdistynyt kuningaskunta), jonka tarkoituksena on suojella Lontoota vuorovesitulvilta.

VAIHE 6: SEURANTA, ARVIOINTI JA OPPIMINEN

Ohje:

Lähde liikkeelle sopeutumistyön ja osallistamisen tavoitteista, jotta ymmärrät, miksi sidosryhmät ja kansalaiset on tärkeä osallistaa sopeutumis suunnitelman toimeenpanoon seurantaan ja arviointiin. Osiossa esitellään menetelmiä ja työkaluja, joilla voidaan edistää kansalaisten osallistumista ja yhteiskehittämistä, keskinäistä oppimista sekä tukea seurantatoimia.

Osion tavoitteet:

- Kuvata, miten julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin sidosryhmät sekä kansalaiset voidaan ottaa mukaan RASTin vaiheeseen 6.
- Luoda ymmärrystä siitä, miten prosesseja, tuotoksia ja tuloksia seurataan ja miten aikatauluihin ja tulosten määrittelyyn liittyviin haasteisiin vastataan.
- Esitellä menetelmiä, joilla edistetään sitoutumista, oppimista ja tuetaan sopeutumistyön seurantaa.
- Jakaa esimerkkejä onnistuneista hankkeista, joissa sidosryhmät ovat osallistuneet sopeutumistyön edistymisen arviointiin, haavoittuvuuksien vähentämiseen sekä pitkän aikavälin sitoutumisen ja tiedon laadun varmistamiseen.

Vaihe 1
Sopeutumisen valmistelu

Vaihe 2
Ilmastoriskien ja haavoittuvuuksien arviointi

Vaihe 3
Sopeutumisvaihtoehtojen tunnistaminen

Vaihe 4
Sopeutumisvaihtoehtojen arviointi ja valinta

Vaihe 5
Sopeutumispolitiikkien ja -toimien täytäntöönpano

Vaihe 6
Seuranta, arviointi ja oppiminen

Ilmastomuutokseen sopeutumis suunnitelman toimeen panon seuranta on suoraviivaista, kun keskitytään prosesseihin ja toimenpiteisiin. Ilmastomuutokseen sopeutumisen tulosten (eli esimerkiksi haavoittuvuuksien vähentämisen ja ilmastoriskien pienentämisen) seuranta on haastavaa, sillä:

- Sopeutumistoimien toteuttaminen voi viedä aikaa niiden laajuuden ja mittakaavan vuoksi.
- Sopeutumistoimien vaikutukset ja mitattavissa olevat tulokset voivat näkyä vasta pitkän ajan kuluttua.
- Sopeutumistoimien tulosten mittaaminen on haastavaa. Tämä voi johtua siitä, että erilaisia muuttujia on paljon, ja on vaikea löytää aidosti vertailukelpoisia muuttujia.
- Seurannan tulee olla pitkäkestoista, mikä aiheuttaa käytännön ongelmia, jotka liittyvät rahoituksen varmistamiseen, vertailukelpoisten tietojen tuottamiseen sekä yhdenmukaisten menetelmien käyttöön. Onnistuneet, pitkän aikavälin seurannat ovat harvinaisia.

Säännöllinen viestintä ilmastomuutokseen sopeutumis suunnitelman toimeen panon etenemisestä auttaa rakentamaan luottamusta ja sopeutumiskykyä. Ottamalla sidosryhmät ja kansalaiset aktiivisesti mukaan vaiheeseen 6 varmistetaan, että sopeutumisstrategiat pysyvät dynaamisina, tietoon ja yhteistyöhön perustuvina, läpinäkyvinä sekä tarkoituksenmukaisina.

SIDOSRYHMIEN JA KANSALAISTEN OSALLISTAMINEN ILMASTONMUUTOKSEEN SOPEUTUMISEN SEURANTAAN JA ARVIOINTIIN

Sidosryhmien ja kansalaisten ottaminen mukaan tähän vaiheeseen auttaa rakentamaan yhteistä ymmärrystä sopeutumistyön tilanteesta, edistää yhteistyötä, lisää luottamusta ja kannustaa aktiiviseen osallistumiseen. Osallistamisen avulla varmistetaan, että seuranta on ottaa huomioon eri näkökulmat, on avointa ja läpinäkyvää ja vastaa muuttuviin ilmastoriskeihin.

Sidosryhmät ja kansalaiset saadaan mukaan seurantaan, arviointiin ja oppimiseen:

- Kannustamalla yhteisseurantaan: Viranomaiset, yksityinen sektori ja kansalaisyhteiskunta voivat tehdä yhteistyötä edistymisen seuraamiseksi ja sopeutumisen tulosten mittaamiseksi. On tärkeää määritellä selkeät roolit ja vastuut (kuka raportoi mitäkin tietoja, kuinka usein jne.).
- H elpottamalla tiedonjakoa: Voit perustaa prosesseja ja foorumeita, joiden avulla eri alojen ja yhteisöjen välillä voidaan jakaa tietoa, parhaita käytäntöjä ja oppeja ilmastokestävyyden vahvistamiseksi.
- Käyttämällä osallistavia arviointimenetelmiä: Sidosryhmät ja kansalaiset voidaan ottaa mukaan vaikuttavuuden arviointiin esimerkiksi strukturoiduilla palautekeskusteluilla, osallistavilla arvioinneilla tai tarinankerrontamenetelmillä, jolla kerätään laadullisia näkemyksiä.

KANSALAISTIEDE

Kansalaistiede on vaiheen 6 kannalta tärkeä lähestymistapa, jolla asukkaat saadaan mukaan seuraamaan ilmastomuutoksen etenemistä (joka on tärkeää myös vaiheessa 2), keräämään reaaliaikaista tietoa ja vahvistamaan viranomaisten ja yhteisöjen välistä yhteistyötä. Kansalaisten osallistuminen edistää oppimista, yhteisen tilannekuvan luomista ja parantaa tietoisuutta ilmastoriskeistä ja ratkaisujen tehokkuudesta.

Miten kansalaiset saadaan mukaan ilmastomuutokseen sopeutumisen seurantaan:

- Määritellään mielekkäät tehtävät ja annetaan selkeät ohjeet siitä, miten kansalaiset voivat osallistua (esim. lämpötilan seuranta, tulvista ilmoittaminen, luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvien ilmastovaikutusten tunnistaminen).
- Varmistetaan tiedon laatu järjestämällä koulutustilaisuuksia sekä tarjoamalla välineitä ja validointimekanismeja, jotka auttavat ylläpitämään luotettavaa tiedonkeruuta.
- Pidetään sitoutumista yllä jakamalla tuloksia ja viestitään siitä, miten kansalaisten keräämä tieto vaikuttaa käytännössä.

Esimerkkejä kansalaistiedehankkeista ovat **ScienceUs -hanke**, EU:n NEWSERA-yhteisluomislaboratoriot, ilmanlaatua käsittelevä **Hackair-hanke**, EU:n **AGORA-hanke** ja sen kansalaistiedesovellus sekä **Euroopan kansalaistiedeyhdistys (European Citizen Science Association, ECSA)**, joka tarjoaa resursseja ja esittelee osallistavia seurantahankkeita.

YKSITYISEN SEKTORIN OSALLISTAMINEN SEURANTAAN JA ARVIOINTIIN

Yritykset ovat avainasemassa ilmastoriskien seurannassa, sopeutumistoimien vaikutusten arvioinnissa ja oman toimintansa resilienssin kehittämisessä. Yksityisen sektorin osallistaminen seurantaan ja arviointiin voi edistää innovointia, luoda investointeja sekä vahvistaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

Miten yritykset saadaan mukaan seurantaan, arviointiin ja oppimiseen:

- Kyselyt ja palautemekanismit: Paikallishallinnot, toimialajärjestöt tai sidosryhmien yhteenliittymät voivat yhdessä suunnitella kyselytutkimuksia yksityisen sektorin sopeutumistoimien arvioimiseksi, puutteiden tunnistamiseksi ja edistymisen seuraamiseksi. Esimerkiksi Itävallassa on käytetty **kyselytutkimuksia** tulvariskien vähentämistoimien arvioimiseksi ja saatu näin tietoa yksityisen sektorin panoksesta ja parannuskohteista.

- Yhteistyössä suunnitellut useiden sidosryhmien digitaaliset alustat voivat mahdollistaa ilmastoriskien, sopeutumisen edistymisen ja eri sektoreiden haavoittuvuuksien visualisoinnin. Italiassa vesistöalueviranomaiset ovat kehittäneet tulvariskien **seuranta-alustoja**, joiden avulla vakuutusyhtiöt, rakennuttajat ja poliittiset päättäjät voivat osallistua ennakoivaan riskinhallintaan.
- Kannustetaan tekemään mukautuvia liiketoimintastrategioita: Yritykset voivat osallistua vertaisoppimisryhmiin, alakohtaisiin vuoropuheluihin tai innovaatiolaboratorioihin, jotta sopeutumistoimia voidaan kehittää ilmastoriskien vaikutusten ja yhteisten kokemusten perusteella.

Publications Office
of the European Union

Lisätietoja:

Sopeutuminen ilmastonmuutokseen –
Euroopan komissio (europa.eu)

EU:n ilmastonmuutokseen
sopeutumisvaltuuskunnan portaali
(europa.eu)

Tehtäväalusta [https://futurium.
ec.europa.eu/en/eu-mission-
adaptation-community/](https://futurium.ec.europa.eu/en/eu-mission-adaptation-community/)

#EUmissions

#HorizonEU

#MissionClimateAdaptation